

JEDINEČNÁ TECHNICKÁ PAMÁTKA

BOREK, na konečné stanici městské autobusové linky č. 2 má nejen pěknou naučnou stezku pro děti „Po stopách veverky“, ale i významnou technickou památku české hornické historie, dnes pomalu zapomenutou.

Je to podzemní dobývání běžných nerudných surovin. Písek býval těžen podzemním způsobem na okraji Prahy mezi Prosekem a Hloubětínem, zde zůstalo zachováno asi půl kilometru chodeb. Vápenec se dobýval podzemní komorou u Muckova nedaleko Černé v Pošumaví a téměř kilometr dlouhou štolou v Loretě u Klatov. Křemen pro jablonecké sklářské pocházel z hlubinného dolu v Krašovicích na Sedličsku a kaolín se těžil ražením chodeb, ortů, zde na Borku.

Historie zdejší těžby začíná vlastně Josefem Hardtmuthem, který přestěhoval roku 1846 svou manufakturu na jemnou kameninu z Vídně do Českých Budějovic, prakticky k ložisku velmi kvalitního kaolínu, pouhý jeden kilometr severozápadně od Borku a asi šest

kilometrů od Č. Budějovic. Podnik L. C. Hardtmuth je tradičně spojován s výrobou tužek, „koh-i-noorek“, pastelky i jiných, ale těžiště počá-

teční výroby, dnes bychom řekli nosným programem, byla původně jemná kamenina, zejména napodobování tehdy módní kameniny anglického typu Wedgwood. Kaolínové ložisko u Borku vystupuje na ploše nejméně 1 km², surovina je velmi kvalitní, získávání čistého kaolínu z kaolinického pískovce bylo prováděno obvyklým způsobem, rozdrčením a plavením. Podzemí kaolínového dolu u Borku

patří podle odborníků k nejkrásnějším dílům našeho hornictví. Měkké pískovce umožňují detailní, pravidelnou modelaci stěn a téměř sochařské provedení chodeb. Není nadsázkou mluvit zde o architektuře dolu. Kaolín se těžil tzv. chodbicováním, ra-

Víte, že...

hou paralelních chodeb s kolmými rozrážkami. Chodby mají dokonalý průřez tlakové elipsy, dosahují výšky okolo pěti metrů, místy i více. Zároveň bylo prozkoumáno asi půl druhého kilometru chodeb, celková délka dolu je však větší. Důl se rozkládá pouze 8--15 metrů pod povrchem. Pískovec drží překvapivě dobře, profily jsou velmi pěkně zachovány, zřevy nebo opadávání jsou vzácné. Důl vy-

padá, jako by byl opuštěn teprve nedávno, ne před 70 až 80 léty.

Čela chodeb jsou ukončena většinou třemi schůdky — nejvýše stojící horník nejprve v předstihu hloubí horní část chodby a pod ním stojící horníci chodbu přibírali. Na některých místech jsou drobné výklenky, tam si horníci odkládali svítilnu nebo nářadí. Výzkum těchto ortů, kam jsme jako budějovičtí kluci často „zabrousili“ v putování za dobrodružstvím, pokračuje. Již nyní však je jasné a v literatuře potvrzené, že podzemní kaolínový důl na Borku u Českých Budějovic představuje jedinečnou technickou památku, zároveň však také ojedinelý geologický profil pro odborníky. Významnou zprávu o této technické památce publikoval před časem v časopise Lidé a země RNDr. Václav Čilek.

K. KAKUŠKA